

Dones que canten sense permís

 quaderndelesidees.press/dones-que-canten-sense-permis

Temps de lectura: 13 minuts

Toni Castarnado

Sovint trobes el focus on menys t'ho esperes. Potser el trobes en un parc, en una església o en una casa abandonada. Llocs on, depenent de qui hi viu, les coses fan soroll. O algú que vol que facin soroll les fa sonar. Com, en aquella època, la jove promotora Vera Blanes, que amb l'objectiu de promocionar el jazz i guanyar-se la vida amb la seva passió, va organitzar un concert a l'Òpera de Colònia perquè Keith Jarrett, l'home que va tocar el piano amb Miles Davis, pogués interpretar un repertori improvisat que ha passat a la història de la música i es va convertir en l'àlbum de jazz més venut de tots els temps. Amb un instrument que no era el que havia demanat, després d'un viatge de vuit hores en cotxe des de Lausana i una visita a un metge encarregat de tornar a posar a lloc l'esquena d'aquell mag del teclat. Així, en aquell lloc on brillaven els músics amb partitures, es va produir aquell miracle; allò no era òpera per a l'elit. Per tant, aquest és només un exemple, amb una significació i una magnitud tan transcendents que fins i tot van inspirar una pel·lícula. Una odissea que va tenir lloc el 1975 i que, ara, el 2026, a Catalunya, fa que la música flueixi d'un lloc a un altre i estigui molt present a tot arreu. Una aventura que només requereix una cosa: aquell desig latent d'explorar. El premi el podeu trobar en un teatre de Cardedeu o en una botiga de discos de Poble Nou, Barcelona.

Recentment, durant la segona edició del Book Music Fest, on vaig acudir en qualitat d'editor (i també autor de *Cantar sin permiso. Una escena en transformació*), representants de diverses biblioteques van visitar l'estand; armats amb un pressupost, eren allà per comprar títols, per omplir les seves prestatgeries amb llibres de música. Un total de sis persones que serien molt selectives. A l'estand de Sílex Ediciones, entre d'altres, van descobrir (i comprar) llibres sobre microfestivals (per als curiosos), la música moderna a Catalunya (del 1955 al 1968) o Taylor Swift (per fomentar la lectura entre la generació més jove). També hi va haver qui es va acostar al meu llibre, concretament una dona que coordinava les compres per a la biblioteca de Cardedeu. Li vaig dir que el seu poble (o no estic segur de si hauria de dir-ne *vila*) surt al llibre: se li van obrir els ulls i es va mostrar sorpresa. Llavors li vaig parlar de les Trestautores. Es va sorprendre encara més. Com podia saber jo una cosa que, pel que sembla, només arriba a les orelles dels seus conciutadans? Bé, és molt senzill: estem més connectats del que ens pensem. Tot és, en major o menor mesura, noticable. Sí, Rosalía va causar sensació als Brit Awards, i la seva actuació en aquella cerimònia apareix a totes les històries d'Instagram. En una data tan significativa, Sílvia Pérez Cruz pujarà a l'escenari de l'Olympia de París. Tal com va fer Maria del Mar Bonet en el seu dia

Gessamí Boada – Foto: Marina Tomas

Però tornem a Cardedeu, al gener del 2021. Per a l'ocasió, vaig ser convidat per l'artista Gessamí Boada. De fet, feia poc que havia parlat amb ella en una biblioteca, en el marc d'un acte de la sèrie «Elles canten, elles parlen». La iniciativa de Cardedeu es basa en una única premissa: no hi ha un ordre establert; el truc i el secret de l'actuació rau en l'intercanvi de papers i fins i tot d'instruments. Evidentment, conec la Gessamí i conec la Paula Grande. Pel que fa a la Magalí Sare, només conec el seu nom. Poc més. L'he sentida cantar. I m'agrada. I la miro tocar la bateria, i des de darrere la visera d'una gorra de beisbol em commou veure com colpeja les pells amb tanta facilitat. No del tot, però en part, explico a la senyora que ha visitat el nostre estand, i a qui intento convèncer perquè s'emporti el llibre, els sentiments d'aquella experiència. Al final, ho aconseguixo (tinc ànima de venedor). Qualsevol que el llegeixi per curiositat veurà que en aquell capítol —«Trestautores (o el dia que vaig descobrir Magalí Sare)»— parlo del que va passar aquella nit, i possiblement fins i tot ella hi era. Sí, és cert, la música és on menys t'ho esperes. Torno a veure la mateixa Magalí, gairebé cinc anys després, en un altre teatre, aquesta vegada a Argenton (un dels bressols de la ceràmica). Ara no hi ha res de nou; ens coneixem molt bé. Avui, sí, sé per a què soc aquí: és l'assaig previ de l'àlbum i l'espectacle *Descasada*.

Dos mesos més tard, entrevisto la Magalí. A través de Meet (l'aplicació de videotrucades de Google). Així que jo soc a casa meva i ella a la seva. Ens veiem a través de la càmera connectada a l'ordinador. Després d'una hora de conversa, tot encaixa i, finalment, ho entenc tot. Com pensa i quin és el seu centre d'operacions. I em dona pistes. Les seves i, sense entrar en detalls, les d'altres col·legues. Aquesta és una generació que trenca amb la convenció. Res no és com abans: ni els mètodes de composició, ni els mitjans de gravació ni, per descomptat, les maneres de promocionar la música. Tot ha canviat. El que no encaixa en l'equació és quedar-se de braços plegats esperant que passin les coses. Ningú no ve a buscar-te perquè sí. Qualsevol que ho faci té un motiu i una excusa. Ni tan sols cal definir un estil. L'estil són ells

Magalí Datzira – Foto: Marina Tomas

recerca d'altres objectius. A diferència d'altres èpoques de caràcter més individual (no sempre, ja que, per exemple, als seixanta, els Setze Jutges van establir un nou estàndard), la col·laboració és una part essencial d'aquest creixement. T'alimentes dels altres i els altres s'alimenten de tu. No hi ha cap condició ni signatura que estableixi aquesta regla. Ni tan sols la intenció de retornar el que s'ha manllevat. Es reuneixen i passen coses. Carlota Flâneur amb Marta Knight, Judit Nedderman amb un cor de noies cantant en basc, Maria Arnal amb Tarta Relena, o Rita Payés fent equip amb Lucía Fumero. Les combinacions són infinites, com els números d'una targeta de bingo. La diferència ara és que, mentre juguen a col·locar fitxes i completar files, la flauta només sona de tant en tant, i, en canvi, quan aquestes dones s'ajunten, és inevitable que passi alguna cosa bona, i tothom hi surt guanyant.

Magalí Datzira m'ho va explicar quan parlava de la gravació del seu segon

àlbum, *La salut i la bellesa*: «El més important és l'ambient i que hi hagi bona harmonia». Va créixer a l'Escola de Jazz de Sant Andreu, juntament amb Andrea Motis i Rita Payés, entre d'altres. A més, abans que el terme es convertís en una etiqueta buida de contingut, l'*indie* feia olor de llibertat (sense prejudicis). Avui dia, aquesta independència no prové tant d'una comunitat establerta (i de vegades forçada), sinó més aviat d'una decisió individual. És una qüestió de prioritats, ja que les aspiracions i els desitjos de la vida neixen del no-res absolut. Amb matisos, i la noció que ser músic és un privilegi. Una cosa que s'accepta (malgrat les queixes i una certa precarietat). Tothom ho reconeix, fins i tot aquells que continuen lluitant, esperant pujar en l'escala social. No obstant això, els músics continuen guanyant-se els seus fans un a un. Anna Andreu ho té clar. La seva cançó «Quietud» és potser la que he escoltat més en els darrers mesos. Us convido a veure'n el videoclip, on apareixen ella i la seva companya Marina Arrufat juntament amb Rita Payés i Pol Batlle, vivint i creant plegats. De fet, aquesta és l'harmonia de la qual parlava Magalí Datzira. El cas de l'Anna és paradigmàtic.

nostre excés de temps de pantalla), la vida encara passa al carrer. Allà és on passa l'acció. Per això, després dels seus concerts, venen els àlbums elles mateixes. Volen saber d'on venen aquelles persones i, si no hi han tocat, en prenen nota per elaborar aquell mapa de llocs per visitar encara. N'hi ha molts, potser massa. N'hi ha més dels que ens pensem. Per això val la pena llistar-los. L'Anna, a diferència d'altres companys de la seva generació que es van formar a l'ESMUC o al Taller de Músics, és autodidacta. Ha après a tocar pel seu compte. És ben conscient que és una persona quan es penja una guitarra a l'espatlla, i una de ben diferent quan viatja sense ella. Això està bé, i és important no oblidar-ho. Sobretot quan exhaureixes les entrades de la segona sala de l'Auditori amb sis mesos d'antelació. O, per tancar l'any, ho celebres omplint el Paral·lel 62. D'alguna manera, els agrada reunir la gent i fer-la part de la seva pròpia celebració. Ja ho saps, tot consisteix a anar afegint coses a la barreja. I, si és possible, una per una. L'endemà, les obligacions són implacables; el despertador sona igualment i has de cuidar els altres. També el teu veí.

Queralt Lahoz ho sap molt bé. En un article per a una revista de música alternativa, va parlar de les coses que l'inspiren. Algunes formen part del seu ecosistema a Santa Coloma de Gramenet, concretament al barri de Singuerlín. En aquests cercles, el flamenc coexisteix amb l'urbà. Després acabes actuant en l'escena internacional, però abans d'això hi havia (i encara hi ha) el barri. Amb els seus carrers estrets i el seu argot. Com els passatgers de l'autobús B27 que la portava d'un lloc a l'altre, o les dependents de la botiga de queviures que la Queralt esmenta com un exemple inconfusible dels seus preferits del barri: la van veure créixer des de ben petita. El mateix passa amb la Lia Kali; coneix el seu cercle i l'escena d'on prové. Tot i que ha vist la seva imatge impresa en samarretes i dessuadores d'una marca de roba coneguda. És una cosa que decideixen ella i el seu equip. El seu discurs té la potència d'un missatge de veu de WhatsApp. Només cal veure *La joia*, el documental sobre Bad Gyal que se centra en els preparatius previs al llançament de l'àlbum. Per a ella, la música és tan important com el màrqueting. Cada anunci es planifica fins a l'últim detall i rep la cura que es mereix (quan s'avorreix de desfilars a la Setmana de la Moda de Milà, somia a perdre's a les muntanyes i escapar de tota aquella gent tan ideal i tan perfecta). Aquest és el nou corrent majoritari, nascut arran del fenomen mediàtic que és Rosalía, i que opera amb unes regles diferents. Tot i que tenen un gran equip al seu costat, són elles qui prenen les decisions. Elles són les qui manen. Escolten, sí, i obeeixen quan els convé. I pateixen, perquè la línia d'arribada s'acosta i el producte no està acabat. Aquell tic-tac, tic-tac. El temps ara passa més de pressa que abans: hi ha més atenció, més compromisos, més focus, més exigències. Mètodes que funcionen per a uns però no per a altres. D'alguna manera, amb diferents graus d'impacte, tots deriven (o estan arrelats) en allò emergent (val la pena fer un bon ús del terme). De fet, mai deixen de ser-ho. Com que evolucionen constantment, l'etiqueta no queda antiquada. De fet, es fa més forta.

Queralt Lahoz – Foto: Marina Tomás

Per exemple, ja ningú no parpelleja quan ha de passar a un segon pla. No renunciïs a la teva carrera per fer de segon violí d'altres músics. No és un pas enrere; en alguns casos, és un pas —o diversos passos— endavant. Meritxell Nedderman fent gires per tot el món amb Jorge Drexler, Anaïs Vila com a part de la banda de Joan Dausà, o, en el seu moment, Núria Graham tocant la guitarra a la banda d'Amaia. A més, fa aproximadament un any, la música nascuda a Vic va prendre una decisió valenta i ambiciosa: es va traslladar a Nova York per treballar com a música de sessió. Toca amb qualsevol que l'hi demana. I, sens dubte, no li falta feina. A més, està aprenent. De moment, no necessita tornar a reclamar el protagonisme. S'ha cansat de l'etiqueta de «nena prodigi». Ja no és rellevant. Igual que Andrea Motis i la seva trompeta. Precoç en gairebé tot, fins i tot ha esdevingut mare a una edat tan jove: imagineu-vos. I com que els mites estan fets per ser desmuntats, aquella figura innocent i, a primera vista, fins i tot fràgil, desapareix després de veure el documental *La trompeta silenciosa*. Allà hi ha la Motis de debò: reflexiva i solitària. La que no dona gaire importància al fet de ser a Times Square. «I per què s'emocionen tant la gent quan és aquí? No ho entenc», es pregunta l'Andrea. Llavors s'ho repensa i té dubtes. Estan preparats? És clar, més que qualsevol altra generació (o almenys les que he conegut i entre les quals he viscut). Estan més informats i són més curiosos. I tenen una manera de parlar coherent que fa de pont entre la tradició i la modernitat. Això forma part de la seva identitat.

ambientada al voltant d'una taula. Hi ha un moment molt tendre: un àpat familiar, amb la neta (en aquest cas, Júlia Colom) asseguda davant del seu avi, a qui admira; un intercanvi generacional, una exploració de les arrels i un desig de créixer i aprendre. Cançons i melodies amb un missatge que pertanyen a una època passada i que revifen gràcies a aquests joves i la seva curiositat (en l'últim espectacle d'Anna Ferrer, tot gira al voltant de la tradició familiar del pa). I en aquest cas, un altre apunt: el joc de cartes transcorre a les illes Balears. Què tenen les illes, en general i de manera específica, que inspira la creativitat? Maria del Mar Bonet, que també ha visitat Cuba sovint, té les seves pròpies teories. «Crec que nosaltres, els illencs, ens sentim com a casa a qualsevol illa del món. La gran diferència en una illa —i això també és cert a Cuba— rau en la llum, en la natura, en l'alegria de la gent. Hi ha tantes coses... Ens sentim com a casa en una illa; és la pura immensitat, les possibilitats infinites que ofereix. Em diverteix quan la gent diu que se sent ofegada en una illa, quan crec que és tot el contrari. És el lloc més obert del món; tot condueix al mar. Qualsevol illa és màgica, pel que representa, amb totes les seves espècies, natura i animals. És un espectacle, tant si té muntanyes com volcans. Són especials, i com que vaig néixer en una —tot i que alguns llocs ens són desconeguts fins i tot quan hi som—, això ho portem a l'ADN, a la sang. Com a persones, ens sentim còmodes. És fabulós».

Magali Sare i Manel Fortia – Foto: Marina Tomás

Aquesta generació té molt a dir. des de diferents angles i perspectives. Per començar. i atès

Jaume, Anna Ferrer, Maria Hein, Mar Grimalt... «A Mallorca és molt difícil, almenys per a mi, iniciar una carrera musical. Aquí [Nota de l'editor: Es refereix a Barcelona.] hi ha més segells discogràfics, més músics, més mànagers... No només en termes de nombre, sinó també pel que fa a la indústria i a l'escena. A Mallorca, fa temps que s'està desenvolupant una escena i hi emergeixen artistes increïbles, però crec que hi ha una mica de manca de suport per part dels segells discogràfics, dels agents de contractació i de la gent que et guiï i t'ensenyi a navegar aquest procés. He tingut molta sort en aquest sentit perquè quan vaig arribar aquí vaig trobar un segell discogràfic de seguida; crec que a Mallorca hauria estat més difícil. És una mica trist i espero que canviï aviat, perquè hi ha molta gent de Mallorca amb molt de potencial i només és qüestió de temps que aquesta part de la indústria també es desenvolupi. Però, ara mateix, encara és molt necessari. Per a la majoria de nosaltres, els artistes que vivim aquí, les coses són molt més fàcils, perquè no podem estar a Mallorca i agafar vols cada dia i mig o cada dos dies. La diferència és que sempre hem mirat més cap a Barcelona, i crec que ja és hora que ens adonem que tenim una escena realment fantàstica aquí a Mallorca i que hi ha un munt de gent fent coses que trenquen els esquemes. Hi ha molta varietat; no fem tots el mateix, i ara la gent comença a fixar-se en nosaltres, i per això han sortit més artistes de Mallorca. Crec que veure exemples de mallorquins a Barcelona que són presos seriosament et fa venir ganes de provar-ho i creure en tu mateix. Recordo que, quan vaig començar a Mallorca, pel que fa a dones joves implicades en la música, n'hi havia molt poques, si és que n'hi havia. Les artistes que publicaven àlbums i feien concerts eren Joana Gomila o Júlia Colom, que encara no havia publicat cap àlbum. Ara a Mallorca hi ha més models a seguir i a Catalunya hi ha una gamma molt més àmplia que fa uns quants anys», em va dir Maria Jaume en una entrevista.

De vegades, un sentiment de pertinença a un lloc modela la teva identitat i, fins a cert punt, el teu destí. Això és el que passa a Lleida, com saben Clara Viñals i Olga Zoet: és difícil fixar la mirada en la Terra Ferma. Tot i que encara hi ha qui en veu els avantatges, en certs petits esdeveniments o festivals alguns senten que cal complir una quota —la del lloc no escollit. En aquest sentit, hi ha zones que conviden a tocar música: per estil i per tradició. Per exemple, a Vic. El Mercat de Música Viva, al setembre, com a punt de trobada per a la indústria, un club de jazz amb una programació exigent i, a més, joves que hi van néixer i que fan carrera en altres llocs: Joana Serrat i Núria Graham. Dones valentes que, conscients de la seva situació, prenen decisions. Fins i tot quan ningú no ho espera. Ja sigui en forma d'àlbum o sortint de la seva zona de confort (Graham es va permetre gravar l'experimental *Cyclamen* i Serrat va donar un toc de sabor al seu so amb sorolls inusuals a *Big Wave*).

Però el fet que no sempre estiguis al mateix lloc no vol dir que no t'hi dirigeixis. A Vilassar de Mar, a la comarca del Maresme, es reuneixen Judit Nedderman, Rita Payés i Bad Gyal. Les tres tenen un enfocament musical diferent. Judit, amb aquell toc de pop i música folk; Rita, inspirant-se en el jazz i obrint-se a un mercat internacional que abraça el seu estil, i Bad Gyal, navegant per les fronteres de l'urbà i el comercial. Judit Nedderman (la seva germana Meritxell

esdeveniment local que dona suport a moltes de les seves companyes, totes elles contemporànies; una altra manera de construir comunitat. Perquè... es pot formar un nucli amb dones que defensen la llibertat creativa, mentre cadascuna estableix formalment el seu propi estil? Doncs bé, és precisament allà, i amb aquesta idea, que giren tots aquests temes. Són el resultat d'aquell inconformisme i, diguem-ne, rebel·lió. Davant la manca de perspectives de futur, sorgeixen aquests reptes. Tant individualment com a conseqüència, i com a necessitat, de la unió.

Tarta Relena – Foto: Marina Tomás

Hi ha exemples i una constant: Tarta Relena no té res a veure amb Remei de Ca la Fresca. Però comparteixen el mateix impuls. Tarta Relena, estudiant poemes antics de cultures llunyanes, i els del Montseny, amb aquell instint *punk*, però alhora bucòlic. Mentrestant, hi ha tota mena de projectes (una Belén Bandera que, amb cada nou projecte, porta la seva musicalitat a terrenys que exigeixen compromís; l'últim és *Synkardia*, gravat amb la Bratislava Symphony Orchestra) que, com dèiem, no s'adhereixen a un sol estil o model. Ho vaig comentar amb la Maria Castell durant l'última sessió que vaig presentar de la sèrie «Elles canten, elles parlen» a Fort Pienc: la música, la natura i la dansa tenen totes un lloc en la barreja. Ella, que havia ensenyat a nens petits, va prendre la decisió: es volia dedicar a la música. De moment, no hi ha cap altre camí a la vida. És un camí que exigeix persistència i convicció. Una cosa que, per cert, defineix aquesta comunitat que, sense demanar permís, es

Si t'ha agradat aquest article i vols rebre un butlletí amb els nous articles que publiquem envia'ns el teu correu electrònic i et subscriuràs a la Newsletter de Quadern.

Nom (obligatori)

Correu electrònic (obligatori)

Marca la/les Newsletter/s a la/les que et vulguis inscriure (obligatori)

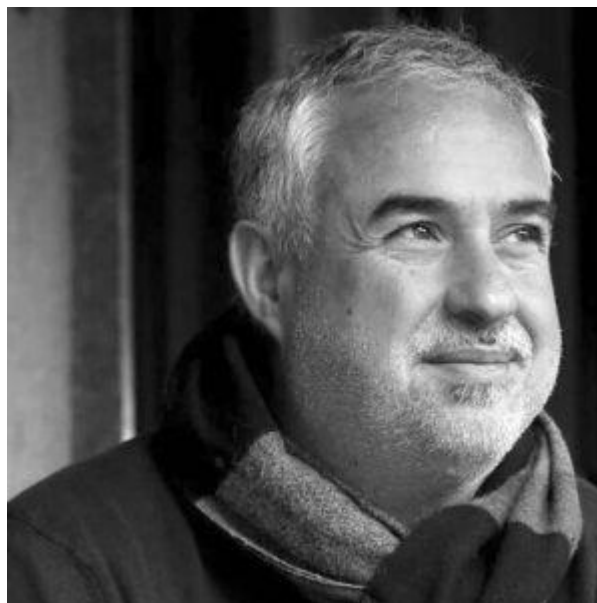
Quadern de les ideesCapital Natural

He llegit i acceptat les condicions establertes en l'[avís legal i política de privacitat](#).

[Toni Castarnado Linde](#)

Toni Castarnado Linde (Santa Coloma de Gramenet, 1974) escriu sobre música (i cinema) des de fa més de vint-i-cinc anys. Col·labora en publicacions com Mondo Sonoro i Ruta 66, i en els programes de ràdio Sofá Sonoro a la Cadena SER i La barrera del so a Ràdio 4. Ha

[Llegir més](#)

Articles relacionats

